

บทที่ 4

เศรษฐกิจพอเพียง : ในบริบทของชุมชนคลองสาม

ความเป็นมาและสภาพทั่วไปของชุมชนคลองสาม

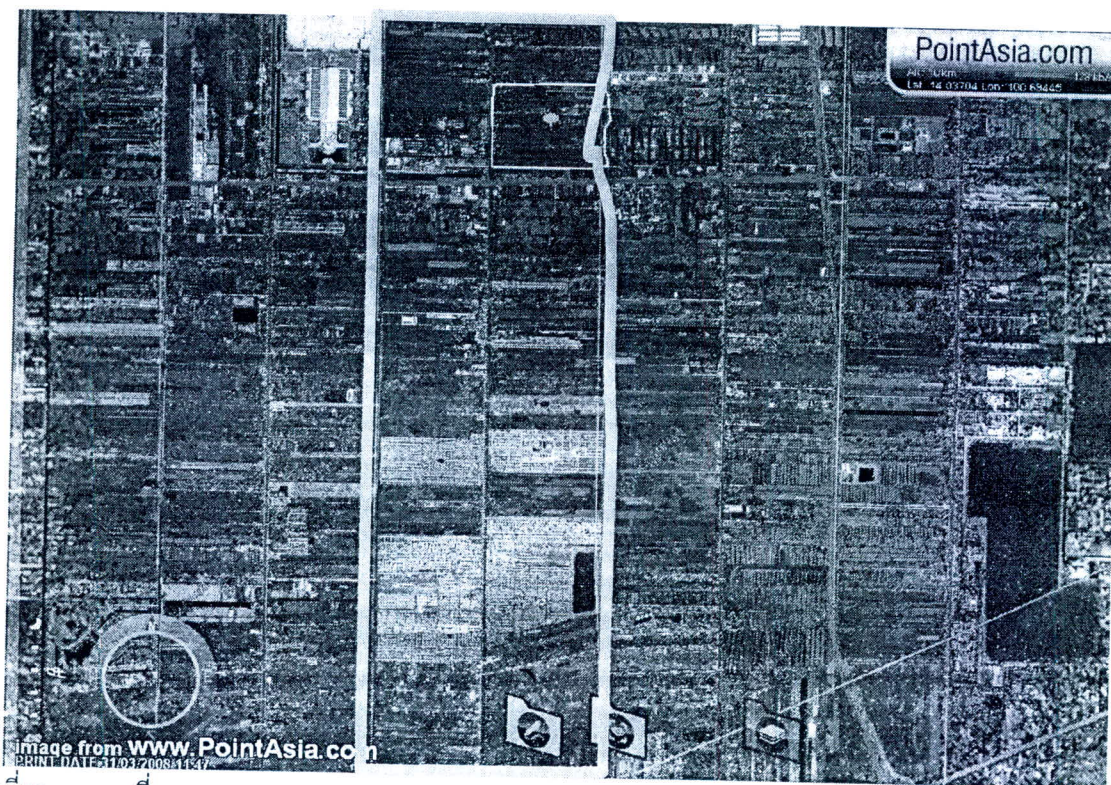
ประวัติความเป็นมาชุมชน

ความเป็นมาของชุมชนไม่เป็นที่แน่นอนนัก หลังจากรัชกาลที่ 5 ทรงโปรดให้มีการขุดคลอง เพื่อเชื่อมต่อกับคลองรังสิตและได้ให้ชื่อคลองตามลำดับคลองที่ขุดคือ คลองหนึ่ง คลองสอง คลองสาม ไปเรื่อยๆ ผู้คนก็ได้อพยพเข้ามาอาศัยบริเวณทุ่งรังสิตมากขึ้นกลายเป็นชุมชน และที่บริเวณคลองสามก็เช่นเดียวกันแต่ที่ชุมชนคลองสามนี้จะมีชนชาวมอญอาศัยอยู่มาก เนื่องจากการเข้ามาอยู่ร่วมกัน บริเวณริมคลองจึงได้นำชื่อคลองมาเป็นชื่อตำบลเรียกว่า ตำบลคลองสาม(ต่อไปจะเรียกว่าชุมชนคลองสาม) เรื่อยมาจนปัจจุบันและอยู่ในเขตปกครองของอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

สภาพทั่วไปของชุมชน

1) ภูมิประเทศและอาณาเขต ชุมชนคลองสามพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ดินมีลักษณะเป็นดินเหนียว สภาพดินเป็นกรดปานกลาง และเป็นกรดจัด มีคลองระบายน้ำที่ 3 (คลองสาม) และคลองส่งน้ำ (คลองแอล) คลองส่งน้ำดังกล่าวมีประตูระบายน้ำเพื่อจ่ายน้ำ พื้นที่ทั้งหมด 48 ตารางกิโลเมตร หรือ 30,000 ไร่ โดยทางด้านทิศเหนือติดกับชุมชนพะยอม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทิศใต้ติดกับชุมชนบึงยี่โถและชุมชนประชาธิปไตย ทิศตะวันออกติดกับชุมชนคลองสี่ และทิศตะวันตกติดกับชุมชนคลองสอง (ดูภาพที่ 4.1) สภาพของชุมชนในปัจจุบันแบ่งแยกออกเป็นสองส่วนชัดเจน พื้นที่เชิงพาณิชย์มีถนนคลองหลวงเป็นเหมือนเส้นแบ่งเขต คือพื้นที่ด้านขวาของถนนคลองหลวงจนถึงถนนรังสิต - นครนายกได้แก่ หมู่ 1 - 6 จะเป็นพื้นที่ที่มีหมู่บ้านจัดสรร ห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ บริษัท ตลอดจนโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่จำนวนมาก ส่วนทางด้านซ้ายของถนนคลองหลวงพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นของวัดพระธรรมกายและหมู่ 7 - 16 พื้นที่ส่วนใหญ่จะใช้ในการเกษตรกรรม โดยภายใต้เขตการปกครองชุมชนคลองสามมีทั้งหมด 16 หมู่บ้าน 13,202 ครัวเรือน ประชากร 26,149 คน และยังมีประชากรแอบแฝงอีกจำนวนหนึ่งซึ่งเกิดจากการย้ายเพื่อมาทำงานและเรียนหนังสือ

ภาพที่ 4.1 แผนที่ชุมชนคลองสาม

ที่มา : แผนที่ชุมชนคลองสามระบบ GMS. www.PointAsia.com (มีนาคม 25, 2551)

2) โครงสร้างพื้นฐาน ชุมชนคลองสามอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร (เขตดอนเมือง) ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือประมาณ 26 กิโลเมตร การเดินทางในปัจจุบันสะดวกมาก ทางรถยนต์มีถนนคอนกรีตและถนนลาดยาง คือถนนมอเตอร์เวย์ ถนนพหลโยธิน มีรถประจำทาง (ร่วมบริการ) คือสายรังสิตคลอง 13 - หนองเสือ ประชาชนมีไฟฟ้า น้ำประปาใช้ครบทุกครัวเรือน มีระบบน้ำประปา 3 หมู่บ้านและที่เหลือเป็นระบบน้ำประปาบาดาล ประชาชนกว่าร้อยละ 80 ของครัวเรือนมีโทรศัพท์ประจำบ้าน

สถานที่สำคัญของชุมชน

หมู่ 1 สินค้า OTOP ของกลุ่มผลิตตุ๊กตา 4 ภาค และวัดพระธรรมกาย ที่หมู่ 7

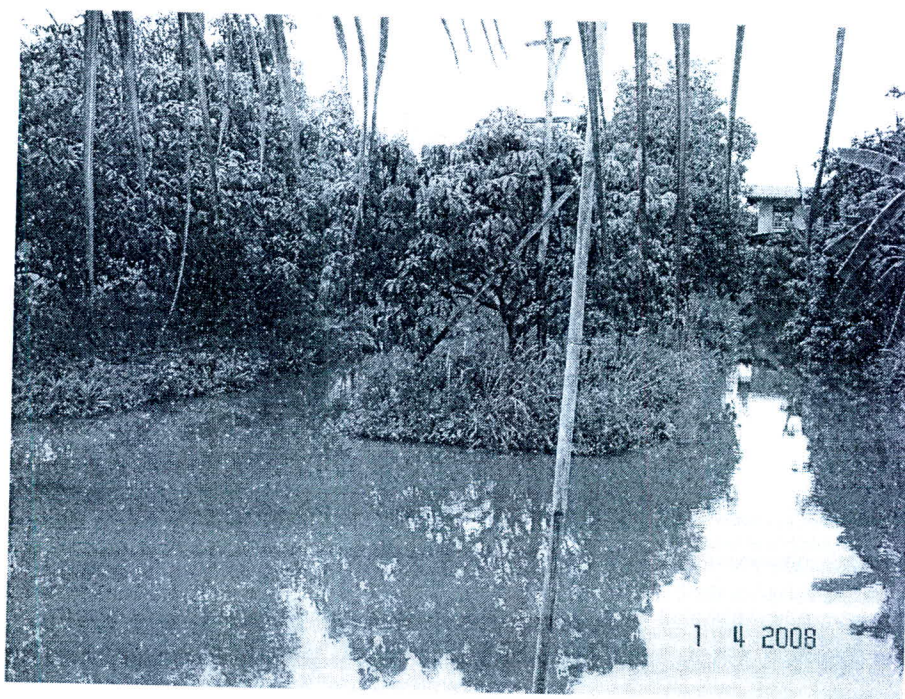
สภาพทางเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพของประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง รองลงมาคือเกษตรกรรม และค้าขาย จากการสำรวจของสำนักงานสถิติจังหวัดปทุมธานี ในปี 2543 พบว่าประชาชนมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนคนละ 5,843 บาท รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนเฉลี่ย 19,282 บาทต่อปี (ขนาดของครัวเรือน 3.3 คน) (สำนักงานสถิติจังหวัดปทุมธานี.รายได้รายจ่ายของประชาชนปี 2543.

<http://pathumthani.nso.go.th/main.jsp> (มีนาคม 25, 2551)) การผลิตสินค้าเกษตรกรรมสินค้าที่สำคัญได้แก่ ข้าว, สวนผลไม้ และ พืชผักต่าง ๆ จากที่ดินทำการเกษตรประมาณ 10,126 ไร่ นอกจากนี้ชุมชนคลองสามยังมีโรงงานอุตสาหกรรม 6 แห่ง ร้านค้าพาณิชย และโรงแรมอีกจำนวนมาก

การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 39 ครั้วเรือน พบว่าเป็นเพศชายคลองสามร้อยละ 48.72 เพศหญิงร้อยละ 51.28 โดยเพศชายมีอายุระหว่าง 31 – 40 ปีเท่ากับผู้มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปีเท่ากับผู้มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี และเท่ากับผู้มีอายุมากกว่า 60 ปีร้อยละ 21.05 อายุต่ำกว่า 20 ปีร้อยละ 10.53 และอายุระหว่าง 21 - 30 ปีร้อยละ 5.26 เป็นสามลำดับแรก ส่วนเพศหญิงมีอายุระหว่าง 41 – 50 ปีร้อยละ 50.00 อายุมากกว่า 60 ปีร้อยละ 20.00 และอายุระหว่าง 31 – 40 ปี เท่ากับผู้มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปีร้อยละ 15.00 เป็นสามลำดับแรก มีสถานภาพสมรสร้อยละ 74.36 โสดร้อยละ 12.82 และหม้ายร้อยละ 7.69 เป็นสามลำดับแรก ด้านการศึกษาประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 41.03 มัธยมศึกษาร้อยละ 25.64 และประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.)และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)ร้อยละ 17.95 เป็นสามลำดับแรก ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีการประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวร้อยละ 30.77 เกษตรกรรมร้อยละ 17.95 และรับจ้างทั่วไป(รายวัน)ร้อยละ 15.38 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,000 – 15,000 บาทร้อยละ 48.72 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาทร้อยละ 43.59 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 15,001 – 20,000 บาทร้อยละ 5.13 เป็นสามลำดับแรก ทั้งนี้ผู้มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,000 – 15,000 บาทร้อยละ 42.11 จะประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ส่วนผู้มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาทร้อยละ 23.53 จะประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว และผู้มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 15,001 – 20,000 บาทร้อยละ 50.00 จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ตารางที่ 4.1 – 4.3)

ภาพที่ 4.2 แปลงและการทำสวนของประชาชนคลองสาม

ทั้งนี้ผู้มีรายได้เฉลี่ยระหว่าง 10,001 – 15,000 บาทมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนที่น้อยกว่า 10,000 บาทร้อยละ 78.95 และระหว่าง 10,000 – 15,000 บาทร้อยละ 21.05 ตามลำดับ ส่วนผู้มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาทมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาทร้อยละ 100.00 มาก

ที่สุด และผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 15,001 – 20,000 บาทมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาทร้อยละ 100.00 (ตารางที่ 4.4)

ด้านการจัดการเงินของครัวเรือน ซึ่งมีร้อยละ 51.28 ที่มีการบันทึกบัญชีครัวเรือน และมีการจัดการการเงินของครัวเรือน โดยทุกเดือนจะมีการกันเงินไว้ส่วนหนึ่งในการออมร้อยละ 75.00 มีการควบคุมรายจ่ายไม่ให้มากกว่ารายได้ร้อยละ 15.00 และมีการจดบันทึกรายการรายได้ รายจ่ายและมีการแบ่งรายได้ไว้ใช้จ่ายเป็นหมวดหมู่ร้อยละ 10.00 เป็นสามลำดับแรก หนึ่งครัวเรือนที่ไม่มีการบันทึกบัญชีครัวเรือนจะจัดการการเงินของครัวเรือนด้วยการควบคุมรายจ่ายไม่ให้มากกว่ารายได้ร้อยละ 63.16 ทุกเดือนต้องกันเงินไว้ส่วนหนึ่งสำหรับออมร้อยละ 15.79 และจะมีการจดบันทึกรายการรายได้ รายจ่ายของครอบครัวและมีการแบ่งรายได้ไว้ใช้จ่ายเป็นหมวดหมู่ร้อยละ 10.53 เท่ากัน เป็นสามลำดับแรก ทั้งนี้ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีการกั๊ยเงินร้อยละ 58.97 โดยจะกั๊ยเงินจากสถาบันการเงินร้อยละ 60.87 และจากกลุ่มออมทรัพย์และสหกรณ์ร้อยละ 34.78 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.5 - 4.6)

สภาพทางสังคม

ชุมชนคลองสามเป็นชุมชนที่ประชาชนอพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่อาศัยและได้นำเอาประเพณีวัฒนธรรมของตนเองตามมาด้วย อาทิ ประเพณีตักบาตรพระร้อย ประมาณเดือนตุลาคม แต่อย่างไรก็ตามการแพร่เข้ามาของกระแสการพัฒนาพื้นที่บริเวณโดยรอบ ทำให้สภาพสังคม วัฒนธรรมจางหายไปมาก อาทิ ประเพณีสงกรานต์ข้าวมอญ วิถีชีวิตของประชาชนโดยเฉพาะหมู่ 1 – 6 ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการพัฒนาจนอาจเรียกได้ว่าไม่เหลือสภาพสังคมแบบดั้งเดิมอยู่ อย่างไรก็ตามก็มีความพยายามที่จะรักษาประเพณีไว้อาทิ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีทำบุญตักบาตรวันปีใหม่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีตักบาตรพระร้อย และประเพณีแห่เทียนพรรษา

จะพบว่าประเพณีของชุมชนคลองสามจะเกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ ซึ่งประชาชนร้อยละ 95 นับถือศาสนาพุทธโดยมีวัดที่สำคัญ 3 วัดได้แก่ วัดพระธรรมกาย วัดเกิดการอุดม และวัดกลางคลองสาม ด้านสถานศึกษามีสถานศึกษาระดับประถมศึกษา 4 แห่ง ระดับมัธยมศึกษา 1 แห่งและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 แห่ง

การรวบรวมข้อมูลประชาชนกลุ่มตัวอย่างของชุมชนคลองสาม ในประเด็นทางด้านสังคมได้แบ่งออกเป็นสภาพสังคมภายในครัวเรือน และของชุมชนหรือภายนอกครัวเรือน ซึ่งพบว่า (ตารางที่ ข.8 – ข.14 ภาคผนวก ข)

1) สภาพสังคมภายในครอบครัว

1.1 ปัญหาและการแก้ไขปัญหาในครัวเรือน การสอบถามถึงปัญหาที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวกลุ่มตัวอย่างพบว่าที่ชุมชนคลองสามจะเกิดปัญหาภายในครอบครัวในระดับปานกลางมากที่สุดคือร้อยละ 51.28 ระดับน้อยคือร้อยละ 25.64 และระดับน้อยที่สุดคือร้อยละ 20.51 เมื่อถามถึงการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในครัวเรือนพบว่า ครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างจะใช้วิธีการพูดคุยเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร้อยละ 94.87

1.2 ความสัมพันธ์ของคนในครัวเรือน การศึกษานี้พบว่าครัวเรือนของชุมชนมีการสนทนากันในระหว่างรับประทานอาหารอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 66.67 ระดับมากร้อยละ 30.77 และระดับน้อยร้อยละ 2.56 เป็นสามลำดับแรก

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างครัวเรือนภายในชุมชน ครัวเรือนตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับครัวเรือนใกล้เคียงในระดับปานกลางร้อยละ 76.92 ระดับมากร้อยละ 17.92 และระดับน้อยร้อยละ 5.13 สิ่งที่ชี้ว่าครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับครัวเรือนใกล้เคียงได้แก่การแลกเปลี่ยนอาหารหรือสิ่งของระหว่างกัน พบว่ามีการแลกเปลี่ยนอาหารหรือส่งของระหว่างครัวเรือนนานๆ ครั้งร้อยละ 76.92 มากที่สุด

1.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขภาพในครัวเรือน เมื่อสอบถามถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสุขภาพในครอบครัว ครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าปัจจัยที่จะทำให้ครัวเรือนมีความสุขคือ การมีรายได้มากกว่ารายจ่ายจะทำให้ครอบครัวมีความสุขร้อยละ 94.87 ห้ามทำผิดพลาดจะทำให้ครอบครัวมีความสุขร้อยละ 41.03 ครอบครัวต้องอยู่พร้อมหน้ากันจะทำให้ครอบครัวมีความสุขร้อยละ 100.00 ลูกๆ ต้องปฏิบัติตามที่พ่อแม่สั่งสอน โดยไม่มีเงื่อนไขจะทำให้ครอบครัวมีความสุขร้อยละ 82.05 ผู้หลักผู้ใหญ่ในครอบครัวคือภาระที่ต้องดูแลจะทำให้ครอบครัวมีความสุขร้อยละ 84.62 คนในครอบครัวต้องมีหน้าตาในสังคมจะทำให้ครอบครัวมีความสุขร้อยละ 61.54 ในครอบครัวมีการแสดงความคิดเห็นกันทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องเงินและทรัพย์สินจะทำให้ครอบครัวมีความสุขร้อยละ 82.05 การศึกษาเป็นเรื่องสำคัญที่สุด แต่ต้องควบคู่กับศาสนาจะทำให้ครอบครัวมีความสุขร้อยละ 97.44 และเพื่อนลูก เสมือนลูกตนเองจะทำให้ครอบครัวมีความสุขร้อยละ 92.31

1.5 การรับรู้ข่าวสาร และเทคโนโลยี พบว่าครัวเรือนตัวอย่างมีการรับรู้ข่าวสารต่างๆ จากภาครัฐร้อยละ 97.44 ข่าวสารเรื่องยาเสพติดในชุมชนร้อยละ 92.31 ข่าวสารเรื่องบุคคลภายนอกเข้ามาในชุมชนร้อยละ 89.74 ข่าวสารเรื่องการพัฒนาชุมชน เช่น ทำความสะอาดชุมชน เป็นต้นร้อยละ 74.36 ข่าวสารเรื่องงานบุญต่างๆ ของชุมชนร้อยละ 100.00 ข่าวสารเรื่องแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงร้อยละ 94.87 ข่าวสารเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศร้อยละ 94.87 ข่าวสารเรื่องการพัฒนาอาชีพร้อยละ 74.36 และข่าวสารเรื่องการศึกษา เรื่องโรงเรียนร้อยละ 64.10

ด้านเทคโนโลยีชุมชนเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่ชุมชนต้องติดตามและยอมรับการเปลี่ยนแปลงนั้นเสมอร้อยละ 71.79 และยอมรับการเปลี่ยนแปลงและติดตามเท่าที่จำเป็นร้อยละ 28.21 ตามลำดับ

2) สภาพสังคมภายในชุมชน

การพิจารณาสภาพชุมชนประกอบด้วย 6 ประเด็นได้แก่ เรื่องเพื่อนบ้าน ปัญหายาเสพติด การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ผู้นำชุมชน ระบบคมนาคมและสาธารณูปโภค พบว่าเรื่องเพื่อนบ้าน ประชาชนให้ความสำคัญระดับปานกลางร้อยละ 64.10 เรื่องปัญหายาเสพติดประชาชนให้ความสำคัญระดับปานกลางร้อยละ 41.03 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนประชาชนให้ความสำคัญระดับปานกลางร้อยละ 61.54 เรื่องผู้นำชุมชนประชาชนให้ความสำคัญระดับมากร้อยละ 51.28 เรื่องปัญหาถนนหนทางประชาชนให้ความสำคัญระดับมากร้อยละ 46.15 เรื่องปัญหาสาธารณูปโภคประชาชนให้

ความสำคัญระดับมากร้อยละ 48.72 และการแก้ไขปัญหาชุมชนจะใช้ประชาชนในชุมชนรวมกันคิดแก้ปัญหาร้อยละ 84.62

เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนคลองสาม

ด้านของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนคลองสาม แยกเป็นการประยุกต์ใช้ ความรู้ ความเข้าใจ และปัญหา อุปสรรคในการประยุกต์ พบว่า

1.1 การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การวิจัยพบว่าครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างมีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ร้อยละ 100.00 โดยระดับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ของประชาชนกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 69.23 และระดับมากร้อยละ 30.77 ตามลำดับ ส่วนสมาชิกในครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างมีระดับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้อยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 64.10 ระดับมากร้อยละ 33.33 และระดับน้อยที่สุดร้อยละ 2.56 ตามลำดับ

หลังจากมีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แล้วพบว่าสภาพครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างดีขึ้นในระดับปานกลางร้อยละ 56.76 ดีขึ้นในระดับมากร้อยละ 22.52 และดีขึ้นในระดับน้อยมากร้อยละ 10.81 เป็นสามลำดับแรก ทั้งนี้ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้มีสภาพครัวเรือนดีขึ้นในระดับปานกลางร้อยละ 66.67 ระดับดีขึ้นมากร้อยละ 28.21 และดีขึ้นน้อยมากร้อยละ 5.13 ตามลำดับ

1.2 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สื่อที่ให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนกลุ่มตัวอย่างสามลำดับแรกคือ โทรทัศน์ร้อยละ 51.28 หนังสือพิมพ์ร้อยละ 28.21 และวิทยุร้อยละ 15.38 ตามลำดับ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในระหว่าง 3-4 ปี ร้อยละ 53.85 มากกว่า 4 ปีร้อยละ 41.03 และ 1-2 มีร้อยละ 5.13 เป็นสามลำดับแรก เมื่อประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้และได้นำไปประยุกต์ใช้แล้ว ยังได้มีการเผยแพร่ไปสู่บุคคลอื่นร้อยละ 100.00

การสอบถามถึงความรู้ ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าประชาชนมีความเข้าใจผิดที่ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่ว่าด้วยการประหยัด ใช้เท่าที่มี ดซื้อสิ่งที่ตนเองมีอยู่ กล่าวคือประชาชนกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่ว่าด้วยการประหยัดใช้เท่าที่มี ดซื้อสิ่งที่ตนเองมีอยู่ร้อยละ 71.49 ส่วนประเด็นอื่นๆ ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจถูกต้องดังนี้ ประเด็นที่ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่ใช้ได้กับเกษตรกรเท่านั้น ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าไม่ใช่ร้อยละ 97.44 ประเด็นต่อมาที่ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดที่ต้องอยู่ภายใต้จิตสำนึกร้อยละ 94.87 ประเด็นที่ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดที่คล้ายๆ กับหลักคำสอนของพุทธศาสนา เรื่องอริยสัจ 4 ร้อยละ 94.87 ประเด็นที่ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีแนวคิดมีหลัก 3 ประการคือ 1) ความพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล และ 3) การสร้างภูมิคุ้มกัน ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าใช่ร้อยละ 100.00 ประเด็นที่ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเครื่องมือ

ชี้แนะ ชี้นำการดำเนินชีวิต การปฏิบัติตน ให้ดำรงอยู่ในทางที่ควรจะเป็น ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ใช้จ่ายละ 100.00 ประเด็นที่ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีเงื่อนไขสำคัญของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ 1) ความรอบรู้ 2) ความรอบคอบ 3) ความระมัดระวัง และ 4) ความมีคุณธรรม ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าใช้จ่ายละ 97.44 ประเด็นที่ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยหลักความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่มาก หรือน้อยเกินไป ซึ่งความพอดีใน แต่ละช่วงเวลาอาจไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อม ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าใช้จ่ายละ 100.00 ประเด็นที่ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยหลักระบบภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง ความสามารถในการรับกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งจากภายในและภายนอก ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าใช้จ่ายละ 97.44 ประเด็นที่ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยหลักความระมัดระวัง คือ ความมีสติ ในการนำผลหรือแผนที่ได้จากการตัดสินใจไปสู่การปฏิบัติ ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าใช้จ่ายละ 100.00 และประเด็นที่ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีองค์ประกอบด้านคุณธรรม มี 2 ด้านคือ ด้านจิตใจและด้านการกระทำ ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าใช้จ่ายละ 97.44

1.3 ปัญหาการประยุกต์ใช้ ต่อประเด็นปัญหาในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า ประชาชนไม่มีปัญหาในการประยุกต์ใช้เพราะการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชนคลองสามเกิดการปฏิบัติตามวิถีชีวิตในแต่ละวัน ถึงแม้จะเป็นชุมชนที่ติดกับความเจริญ แต่วิถีชีวิตของประชาชนก็ไม่มีเปลี่ยนแปลงมากนัก ลักษณะความเป็นชุมชนดั้งเดิมยังคงอยู่ แต่ประเด็นสำคัญที่จะทำให้การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยากขึ้นคือ การพัฒนาของพื้นที่บริเวณโดยรอบที่เข้ามาติดกับชุมชนมากขึ้น ซึ่งย่อมมีผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชน

อย่างไรก็ตามถ้า "หากแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในจิตสำนึกของประชาชนทุกคนแล้ว ไม่ว่าจะสภาพแวดล้อมจะเป็นอย่างไรประชาชนจะคงอยู่ได้" นี่คือคำกล่าวของผู้ใหญ่สัญญาชัย¹ ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในการขับเคลื่อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน โดยปัจจัยที่ทำให้ชุมชนคลองสามเป็นชุมชนที่มีความพอเพียง และสามารถดำเนินอยู่ได้ภายใต้สภาวะของประเทศในปัจจุบันที่สำคัญมีอยู่ 5 ประการ

1. สังคมและวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นชุมชนมีประวัติความเป็นมา และเป็นชาวมอญอพยพ ทำให้มีขนบธรรมเนียมประเพณีของตนเอง และเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนทั้งชุมชน
2. ผู้นำชุมชน การมีผู้นำชุมชนเช่นผู้ใหญ่สัญญาชัย เป็นบุคคลสำคัญในการทำงานเพื่อชุมชน เสียสละทำเพื่อชุมชน เป็นตัวอย่างของผู้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ สร้างความตระหนักถึงการอยู่อย่างยั่งยืน และเน้นการอยู่ร่วมกันของประชาชน
3. การพัฒนาของพื้นที่ใกล้เคียง เนื่องจากมีเป็นชุมชนที่อยู่ติดกับศูนย์กลางการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็น ตลาดไท ห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ นิคมอุตสาหกรรมนวนคร ทำให้เกิดการพัฒนาศูนย์กลางในพื้นที่ในเชิงพาณิชย์รุกเข้ามาในพื้นที่อย่างมาก ซึ่งมีผลให้ประชาชนบางส่วนของชุมชนต้องเปลี่ยนไปทำอาชีพอื่นๆ แทนเกษตรกรรมมากขึ้น

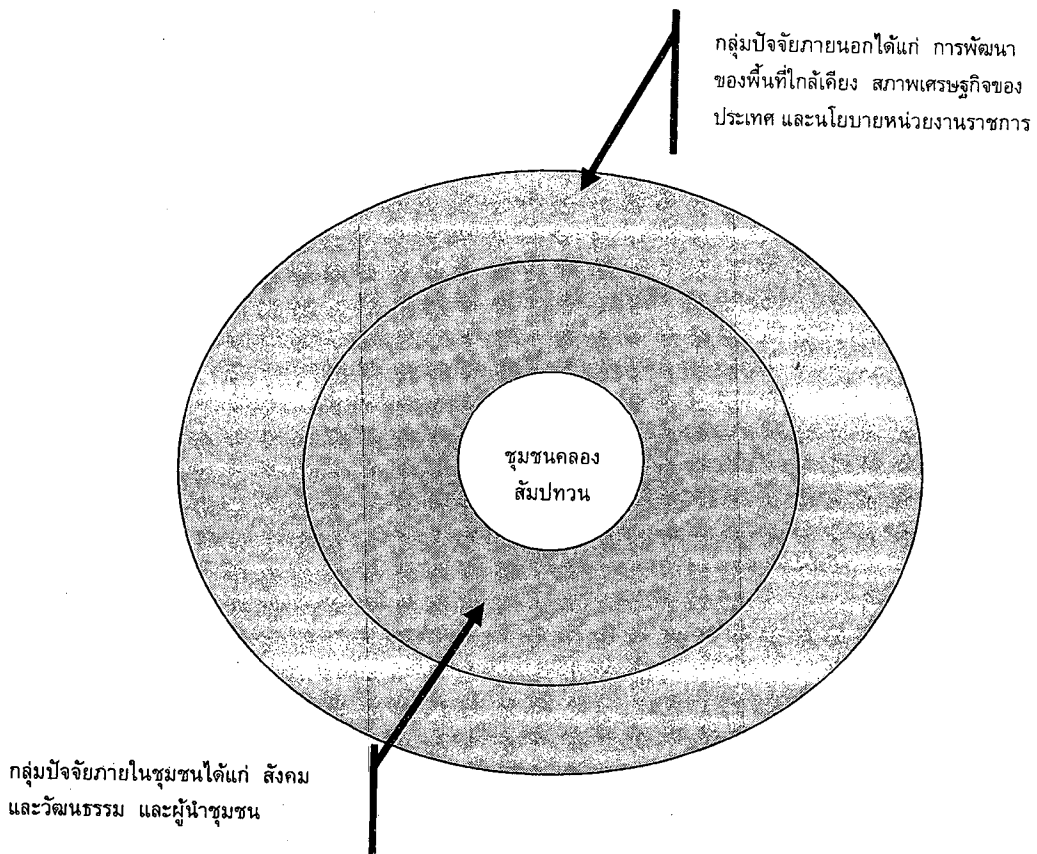
¹ สัมภาษณ์วันที่ 1 เมษายน 2551

4. สภาพเศรษฐกิจของประเทศ ปัจจัยนี้มีผลกระทบต่อชุมชนเช่นเดียวกับชุมชนคลองสามปทวน เพราะชุมชนต้องซื้อสินค้าอุตสาหกรรมในการอุปโภค บริโภค จึงต้องรับภาระกับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น

5. นโยบายหน่วยงานราชการ โดยเฉพาะนโยบายราชการที่หวังผลสัมฤทธิ์ในเชิงปริมาณมากเกินไป อาทิโครงการ SML ทำให้ประชาชนและผู้นำชุมชนมีปัญหาในการทำงาน นอกจากนี้ผู้ใหญ่สัญญาชัยได้กล่าวกับคณะวิจัยว่า "มีข้าราชการในพื้นที่มาขอโครงการที่ผู้ใหญ่ดำเนินการจนประสบผลสำเร็จ หรือบางครั้งก็เข้ามาแนะนำให้ทำตามโครงการของตนเองอย่างรีบเร่ง เพื่อจะได้นำผลงานดังกล่าวไปใช้เป็นผลงานของตนเอง เพื่อหวังว่าจะได้เลื่อนขั้น"

จากปัจจัยทั้ง 5 ประการสามารถแยกได้เป็น 2 กลุ่มปัจจัยด้วยกันคือ กลุ่มปัจจัยภายในชุมชนได้แก่ สังคมและวัฒนธรรม และผู้นำชุมชน กลุ่มปัจจัยภายนอกได้แก่ การพัฒนาของพื้นที่ใกล้เคียง สภาพเศรษฐกิจของประเทศ และนโยบายหน่วยงานราชการ โดยกลุ่มปัจจัยทั้งภายในและภายนอกมีน้ำหนักส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนซึ่งหมายถึงการคงอยู่ของการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน (ภาพที่ 4.3)

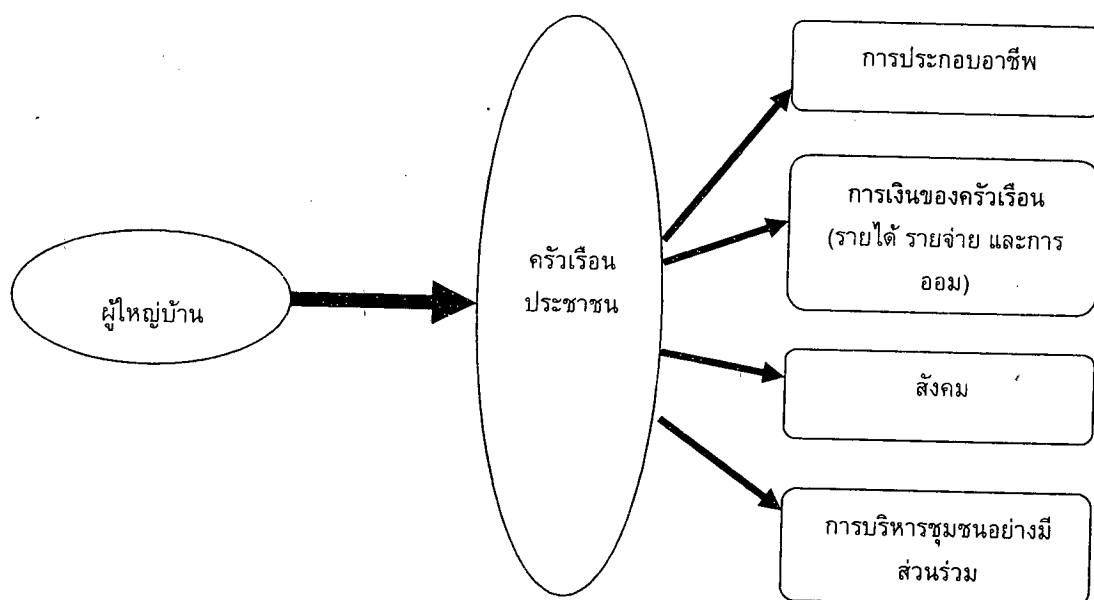
ภาพที่ 4.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนคลองสาม

การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนคลองสาม

การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนคลองสาม เกิดขึ้นจากวิถีชีวิตของประชาชนและการมีผู้นำชุมชนคือ ผู้ใหญ่บ้าน ร่วมกับประชาชนในชุมชน โดยรูปแบบและแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกิดจากผู้บริหารชุมชนนำแนวคิด ทำโครงการ และบริหารชุมชนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพที่ 4.4 การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนคลองสาม

การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนคลองสาม เกิดจากการมีผู้นำชุมชนที่นำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการทำงาน การกำหนดโครงการต่างๆ อาทิ โครงการเห็ดโคนญี่ปุ่น โครงการเกษตรอินทรีย์ โครงการโรงผลิตน้ำดื่มของชุมชน โครงการเพาะเลี้ยงกบ โครงการออมทรัพย์ แล้วนำประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการต่างๆ และส่งเสริมให้ประชาชนนำไปประยุกต์ใช้กับครัวเรือนตนเองต่อไป

ตารางที่ 4.1 เพศและอายุของกลุ่มตัวอย่างชุมชนคลองสาม

อายุ	เพศ (จำนวน / ร้อยละ)		รวม
	ชาย	หญิง	
ต่ำกว่า 21 ปี	2 (10.53)	0 (0.00)	2 (5.13)
ระหว่าง 21 - 30 ปี	1 (5.26)	0 (0.00)	1 (2.56)
ระหว่าง 31 - 40 ปี	4 (21.05)	3 (15.00)	7 (17.95)
ระหว่าง 41 - 50 ปี	4 (21.05)	10 (50.00)	14 (35.90)
ระหว่าง 51 - 60 ปี	4 (21.05)	3 (15.00)	7 (17.95)
มากกว่า 60 ปี	4 (21.05)	4 (20.00)	8 (20.51)
ไม่ระบุ	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)
รวม	19 (100.00)	20 (100.00)	39 (100.00)

ตารางที่ 4.2 สถานภาพสมรสและการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างชุมชนคลองสาม

การศึกษา	สถานภาพสมรส (จำนวน / ร้อยละ)				รวม
	โสด	สมรส	หย่า	หม้าย	
ไม่ได้เข้ารับการศึกษ	1 (20.00)	3 (10.34)	0 (0.00)	1 (33.33)	5 (12.82)
ประถมศึกษา (ป. 1 - ป. 6)	0 (0.00)	13 (44.83)	2 (100.00)	1 (33.33)	16 (41.03)
มัธยมศึกษา (ม. 1 - ม. 6)	1 (20.00)	8 (27.59)	0 (0.00)	1 (33.33)	10 (25.64)
ปวช. และปวส.	3 (60.00)	4 (13.79)	0 (0.00)	0 (0.00)	7 (17.95)
ปริญญาตรี	0 (0.00)	1 (3.45)	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (2.56)
รวม	5 (100.00)	29 (100.00)	2 (100.00)	3 (100.00)	39 (100.00)

ตารางที่ 4.3 อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างชุมชนคลองสาม

อาชีพ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (จำนวน / ร้อยละ)						รวม
	น้อยกว่า 10,000 บาท	10,000 - 15,000 บาท	15,001 - 20,000 บาท	25,001 - 30,000 บาท	30,001 - 35,000 บาท	มากกว่า 40,000 บาท	
เกษตรกรรวม	3 (17.65)	2 (10.53)	1 (50.00)	0 (0.00)	1 (100.00)	0 (0.00)	7 (17.95)
ธุรกิจส่วนตัว	4 (23.53)	8 (42.11)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	12 (30.77)
รับจ้างทั่วไป (รายวัน)	2 (11.76)	4 (21.05)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	6 (15.38)
รับราชการ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ (รวมลูกจ้าง)	3 (17.65)	2 (10.53)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	5 (12.82)
พนักงาน ลูกจ้าง บริษัทเอกชน	0 (0.00)	2 (10.53)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	2 (5.13)
อื่นๆ	5 (29.41)	1 (5.26)	1 (50.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	7 (17.95)
รวม	17 (100.00)	19 (100.00)	2 (100.00)	0 (0.00)	1 (100.00)	0 (0.00)	39 (100.00)

ตารางที่ 4.4 เปรียบเทียบรายได้และรายจ่ายของกลุ่มตัวอย่างของชุมชนคลองสาม

รายได้	รายจ่าย (จำนวน / ร้อยละ)							รวม
	น้อยกว่า 10,000 บาท	10,000 - 15,000 บาท	15,001 - 20,000 บาท	20,001 - 25,000 บาท	25,001 - 30,000 บาท	30,001 - 35,000 บาท	มากกว่า 40,000 บาท	
น้อยกว่า 10,000 บาท	17 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	17 (100.00)
10,000 - 15,000 บาท	15 (78.95)	4 (21.05)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	19 (100.00)
15,001 - 20,000 บาท	2 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	2 (100.00)
20,001 - 25,000 บาท	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)
25,001 - 30,000 บาท	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)
30,001 - 35,000 บาท	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (100.00)
มากกว่า 40,000 บาท	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)
รวม	34 (87.18)	4 (10.26)	0 (0.00)	1 (2.56)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	39 (100.00)

ตารางที่ 4.5 การจัดการเงินและการบันทึกบัญชีครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างของชุมชนคลองสาม

การจัดการเงิน	การบันทึกบัญชีครัวเรือน (จำนวน / ร้อยละ)		รวม
	มีการบันทึกบัญชีครัวเรือน	ไม่มีการบันทึกบัญชีครัวเรือน	
ทุกเดือนต้องกันเงินส่วนหนึ่งไว้ออม	15 (75.00)	3 (15.79)	18 (46.15)
ควบคุมรายจ่ายไม่ให้มากกว่ารายได้	3 (15.00)	12 (63.16)	15 (38.46)
มีการจดบันทึกรายการรายได้ รายจ่าย ของครอบครัว	2 (10.00)	2 (10.53)	4 (10.26)
มีการแบ่งรายได้ไว้ใช้จ่ายเป็นหมวด หมู่	0 (0.00)	2 (10.53)	2 (5.13)
รวม	20 (100.00)	19 (100.00)	39 (100.00)

ตารางที่ 4.6 ที่มาของเงินกู้และผู้กู้ยืมเงินของกลุ่มตัวอย่างของชุมชนคลองสาม

ที่มาของเงินกู้	การขอกู้ยืมเงิน (จำนวน / ร้อยละ)		รวม
	ไม่มีการขอกู้ยืมเงิน	มีการขอกู้ยืมเงิน	
สถาบันการเงิน	0 (0.00)	14 (60.87)	14 (35.90)
กลุ่ม หรือ สหกรณ์	0 (0.00)	8 (34.78)	8 (20.51)
ไม่ระบุ	15 (100.00)	1 (4.35)	16 (41.03)
รวม	15 (100.00)	23 (100.00)	39 (100.00)